

СЕКЦІЯ 1. ПРОБЛЕМИ І МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Бааджи О.Б.

Развитие туристических направлений в Украине

В современных условиях глобализации международный туризм приобрел не просто массовый характер, а стал по праву одной из ведущих, высокодоходных и наиболее динамичных отраслей мирового хозяйства.

На долю туризма приходится около 10% всего валового продукта, примерно 30% мировой торговли услугами и около 7% мировых капиталовложений [1]. В экономике многих стран доходы от туризма и сейчас имеют огромное значение. Так, поступления Испании от международного туристического обмена превышают затраты на него почти в 7 раз, Турции – в 6 раз, Португалии – в 4,8 раза, Греции – 3,5, Италии – в 2 раза. Нетрудно заметить, однако, что все эти страны являются приморскими государствами, и значит, вполне уместно проводить аналогии с Украиной [2].

В Украине стабильно большим спросом пользуются экскурсионные туры по Киеву и поездки в Карпаты или Крым.

К перспективным направлениям оживления национального туризма следует отнести такие виды как: экскурсии, дайвинг, походы, экстремальный туризм, отдых на озерах, а так же религиозный туризм, тем более, что природная ресурсная база в стране располагает к этому.

Важнейшим на сегодняшний день является вопрос о проведении ЕВРО-2012 в Украине, поскольку качественные изменения в туристической отрасли входят в список обязательных вопросов, которые следует решить до проведения чемпионата. Футбольный чемпионат дает возможность для усовершенствования развития Украины и отечественного туристического рынка, которую необходимо использовать с максимальной эффективностью [2].

Стратегическая цель развития туризма в Украине заключается в создании продукта, конкурентоспособного на мировом рынке, который сможет максимально удовлетворить туристические потребности населения страны, обеспечить на этой основе комплексное развитие территорий и их социально-экономических интересов при сохранении экологического равновесия и историко-культурного наследия. Это касается, прежде всего, таких привлекательных туристическо-рекреационных зон, как Автономная Республика Крым, Волынская, Закарпатская, Ивано-Франковская, Львовская, Полтавская, Одесская Ровенская, Херсонская, Черновицкая области, город Киев [3].

Следовательно, следует отметить, что для формирования современной стратегии продвижения туристического продукта на внутреннем отечественном рынке необходимо:

- широкомасштабное проведение рекламно-информационной кампании в средствах массовой информации в Украине и за рубежом;
- развитие выставочно-ярмарочной деятельности в сфере туризма;
- организация презентаций туристических возможностей Украины в странах, направляющих туристов в Украину;
- формирование современной статистики туризма и т.п.

Таким образом, на сегодняшний день ресурсная база Украины имеет уникальный курортный и туристический потенциал, способный обеспечить дальнейшее развитие национального курортного и туристического продукта и выход его на международный рынок.

Литература:

1. Бовсуновская А. География туризма: Учеб. пособие / Донецкий ин-т туристического бизнеса. — Донецк : ДИТБ 2002. — 410с.
2. Герасименко В. Г. Основы туристического бизнеса. – Одесса : Черноморье. – 1997. – 160 с.
3. Обзор рынка туризма : [Электронный ресурс] — Режим доступа : http://www.bconsult.com.ua/articles/runok_turizma/

д.э.н. Бельтюков Е.А., Левицкая М.О.

Внутренние резервы как средства повышения инвестиционной привлекательности виноделия одесского региона

Одесская область уже многие годы является самым крупным в стране винодельческим регионом. Она выращивает 56 % всего отечественного урожая винограда и производит половину вина и коньяка в стране.

В настоящее время виноделие в Украине переживает не лучшие времена. Особенность отрасли в том, что у нее сравнительно длинный цикл производства. Пять лет требуется только на посадку виноградника и уход за ним. Поэтому вопрос привлечения в отрасль «длинных» денег и их стоимости стоит достаточно остро, тем более что нигде в мировой практике нет высокой рентабельности в виноградарстве и виноделии.

Актуальность темы заключается в том, что виноделие является одной из перспективных сфер в аграрном секторе Украины.

Сравнивая состояние украинского виноделия с его конкурентами из ведущих винодельческих стран Евросоюза, необходимо в первую очередь определиться: где и в чем мы выигрываем, а где проигрываем.

Таким образом, целью данной статьи является определение направлений и способов повышения инвестиционной привлекательности отечественного виноделия.

В настоящее время инвестиционная привлекательность данной отрасли сводится, пожалуй, лишь к климатической предрасположенности отдельных регионов Украины к выращиванию винограда.

Несколько десятилетий назад Одесская область располагала примерно 40,4 тыс. гектаров виноградников, затем их площадь сократилась до 32,9 тыс. га, качество которых оставляет желать лучшего. Большинству из них уже 15—20 и более лет, причем посадки сильно прорежены: при норме 3—3,5 тыс. кустов на гектар мы имеем лишь 1,2 тыс. Для сравнения — среднеевропейская норма посадки — до 5 тыс. кустов [1].

При таком возрасте и структуре насаждений для сохранения сырьевой зоны одесского виноделия необходимо ежегодно высаживать не менее 3 тыс. га молодых виноградников. Но реально последние три года ежегодно высаживали по 0,5 тыс. га. Если учесть, что ежегодно выкорчевывается около 2 тыс. га старых посадок, за последние 7-8 лет площадь виноградных плантаций сократилась вдвое. Таким образом, через пять-семь лет Украина полностью потеряет сырьевую базу виноделия.

В течение 10—15 лет нам необходимо максимально высокими темпами обновлять виноградные плантации. По европейским меркам, даже при условии самоокупаемости виноградников, в один гектар виноградных насаждений необходимо вложить 50—55 тыс. грн. Стало быть, ежегодный объем инвестиций в восстановление и расширение сырьевой базы составит около 150 млн. грн.

Существующие площади виноградников при качественной поддержке и закладке новых плантаций при условии перехода на интенсивное ведение виноградного хозяйства даст нам возможность производить более 1 млн. тонн отечественного сырья в год. Это реальная возможность обеспечить все украинские винодельческие и коньячные предприятия.

Вопрос привлечения масштабных инвестиций в виноделие напрямую связан с законодательной неурегулированностью. Запрет на приватизацию виноградников лишает инвесторов каких-либо гарантий относительно вложенных средств. Впрочем, руководители компаний, у которых уже есть инвестиционный опыт в этой отрасли, пока не слишком озабочены возможными осложнениями. Сегодня вопросы собственности земель пока не так важны, поскольку есть возможность взять площади в аренду на 50 лет.

Важно отметить, что уже назрела необходимость перехода к европейской системе налогообложения алкогольного рынка. В Европе выпускаются вина и коньяки, производство которых строго контролируется государством по происхождению и качеству, при этом используются очень гибкие системы налогообложения (продукция высокого класса дает производителю право на определенные экономические стимулы).

Также довольно привлекателен европейский путь развития этой отрасли. Там стимулируются небольшие производители, с виноградниками от 5-15 до 30-40 га. Они конкурируют между собой по качеству вина, особенностям местности, а уделить этому внимание при условии объемов производства в 50-70 тонн несложно. Поэтому их уровень и качество, естественно, будут на высоте. Мы же наоборот: стимулируем развитие крупных производств, возникновение своего рода монополий, обеспечивающих прибыльность за счет наращивания объемов выпуска не всегда качественной продукции.

Нельзя не затронуть проблему фальсифицированной продукции. Многочисленные дегустации, проводимые в Украине за последние пять лет, показывают, что 70% красных вин, производимых в нашем государстве, нельзя назвать вином. Проблема «теневого» алкоголя в Украине стоит очень остро. Известны пути его выхода к потребителю. Это — розничная реализация. Эффективно сработал бы механизм тотального компьютерного контроля за получаемой и реализуемой в розницу продукцией непосредственно на самих торговых предприятиях. В процессе отладки подобной информационной системы к ней можно было бы подключить главных операторов рынка — производителей продукции и крупные оптовые звенья. Специалисты отрасли подсчитали, что создание такой схемы реализации сократило бы теневой рынок не менее чем на 25—30%. Это и было бы лучшим способом борьбы добросовестных производителей с нелегальными конкурентами.

Роль грамотной рекламной политики и стратегического брэдинга отмечают все операторы рынка. Но универсального рецепта, как добиться успеха марки, привести не могут - слишком уж отличаются их изначальные позиции. Да и какой-либо типовой схемы распределения инвестиций между всеми составляющими виноградарско-винодельческого комплекса не существует. Все зависит от финансовых возможностей компании, состояния основных фондов и выбранной стратегии. Учитывается возраст виноградных насаждений, их сортовой состав (кстати, сегодня виноградники закладываются с учетом дальнейшей переориентации потребительского рынка в сторону сухих вин), возможности перерабатывающего оборудования и конечно же. рыночные тенденции [2].

Для лучшей работы отечественного виноделия необходимо внедрять «комплексный подход» в производстве, т.е. комплекс из виноградарского хозяйства, предприятия по первичной переработке винограда и непосредственно завода по розливу вина (вторичное производство) - цепочка "виноградники - производство виноматериалов - розлив готового продукта". Но спрос на дешевую низкокачественную продукцию в Украине пока оставляет шансы и фирмам-однодневкам без сырьевой базы, ориентированным на последнее звено производственной цепочки и привозное сырье.

За последние 5-6 лет ситуация кардинально изменилась. Лидирующие компании эволюционируют в направлении создания виноградарско-винодельческого комплекса. А тех, кто ориентируется лишь на последнее звено производственной цепочки и привозное сырье, становится все меньше. Во всяком случае - среди ведущих операторов рынка.

Экономическая целесообразность "комплексного подхода" очевидна. Наличие собственных виноградников обеспечивает стабильные объемы сырья, позволяет контролировать его качество и спасает от кризисов. Новые инвесторы уже сейчас ориентируются на покупку всего винодельческого комплекса, а не на отдельных его составляющих.

Еще одной схемой оптимизации деятельности винодельческого предприятия эксперты считают объединение с коньячным производством. Ведь оба направления используют одну и ту же сырьевую базу, но при этом имеют разные рынки сбыта.

На фоне узости винного рынка (этот фактор сдерживает инвестиции в отрасль) коньячный стремительно растет. А общая сырьевая база позволяет использовать невостребованные виноматериалы на закладку коньячных спиртов. Такой стратегии придерживаются "Таврия", "Шустов" и другие. Впрочем, использовать ее могут далеко не все виноделы. Вход в украинский "коньячный клуб", где сейчас состоят 13 производителей, для новичков практически закрыт.

Говорить сегодня о грамотном инвестировании в виноделие и виноградарство пока рановато. В течение последних 5 лет на рынок выходило довольно много марок. Из них стабильно продаются лишь 3-4. Чаще всего средства вкладываются необдуманно, без планов по созданию сырьевой базы, коренной реконструкции производства, замены комплектующих и т. д. Начинаящий инвестор не осознает, сколько затрат придется понести и на какие прибыли он может рассчитывать. Наиболее распространенная схема - приобретение заводов по розливу вин - изначально порочна. Покупать надо комплексно, рассчитывая количество гектаров винограда под мощность линий и первичного, и вторичного производства. Причем желательно, чтобы посадки были не очень старые, иначе сразу придется выделять деньги на их замену. Сейчас наиболее перспективным инвестиционным проектом в Украине выглядит виноделие, совмещенное с производством коньяка. Рассчитывать же на расширение винного рынка в ближайшие годы нет оснований. Молодое поколение предпочитает слабоалкогольные напитки и пиво. С другой стороны, вино - продукт вечный, а мода временна.

В целом при великолепных сырьевых зонах, которыми являются, к примеру, Николаев, Одесса, Херсон, Украине грех не иметь качественных вин. Нужно повышать уровень культуры потребления напитка и менять отношение к вину исключительно как "событийному" продукту. Уже сейчас ведущие компании работают в этом направлении. Ведь чтобы рынок рос, его надо правильно воспитывать.

Литература:

1. Авиндэба А.М. Программа развития виноградарства и виноделия в Украине до 2025 г. // Сборник научных трудов «Виноградарство и виноделие». – 2009 – С. 5-8
2. Наумова Я. Фантом инвестиционных преимуществ. Передел винодельческой отрасли между частным капиталом подходит к концу. // Деловой журнал. – 2004 - № 11
3. Прилипко А. Вино – частица соков и души своей земли – Август 2007 – [Электронный ресурс]. – Режим доступа к статье : <http://www.favor.com.ua/article/138.html>

Проблеми відображення інтелектуального капіталу в структурі майна промислових підприємств Одеського регіону

У фінансовій звітності підприємств України стають все більш актуальним розширення деяких статей, що відображають результати інтелектуальної діяльності підприємств або інтелектуальний капітал (ІК) підприємства, а саме: «Нематеріальні активи», «Гудвіл», «Інші нематеріальні активи». Саме за підсумком цих статей у фінансовій звітності вітчизняних підприємств вважається можливим визначення вартості інтелектуального капіталу:

$$IK = \text{Нематеріальні активи} + \text{Гудвіл} + \text{Інші нематеріальні активи} \quad (1)$$

Проте, результат такого підрахунку не відображає інтелектуальний капітал в повному обсязі, так як не враховує низку його складових.

Проблеми об'єктивного відображення вартості ІК безпосередньо стосуються підприємств важкого машинобудування, розробки програмного забезпечення та інших високотехнологічних підприємств розвиток яких базується на розробці та впровадженні новітніх технологій. Для таких підприємств саме інтелектуальний капітал визначає ключові конкурентні позиції та переваги.

Серед багатьох вітчизняних науковців дискусійним питанням є визначення суті та розміру гудвілу та його відображення у звітності.

Гудвіл – це нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між балансовою вартістю активів підприємства та його звичайною вартістю як цілісного майнового комплексу, що виникає внаслідок використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів, нових технологій [1].

Виходячи з вище наведеного визначення можна зробити висновок, що дана стаття може бути достовірно визначеною та відображеною в балансі підприємства лише при його капіталізації, тобто продажу підприємства [2]. При звичайній операційній діяльності підприємства дана величина не може бути визначена через відсутність даних для розрахунку.

В табл.1 наведено статті, що відображають інтелектуальні складові у звітності деяких крупних підприємств Одеського регіону.

З табл.1 видно, що у звітності великих промислових підприємств ІК займає незначну питому вагу відповідно до валюти балансу і відображається лише у складі статті «Нематеріальні активи». Стаття «Гудвіл», яка безпосередньо відображає ІК не відображається у звітності, оскільки достовірно оцінити розмір гудвілу можна лише при капіталізації підприємства. Тому сума по даній статті відображається в балансі тих підприємств, які піддавались реорганізації (злиттю, поглинанню та ін.).

Таблиця 1 – Інтелектуальний капітал у структурі майна промислових підприємств Одеського регіону (2010 р.) [3]

Назва підприємства	Складові ІК за балансом підприємств				Валюта балансу, тис. грн
	«Нематеріальні активи», тис.грн	у % до валюти балансу	«Гудвіл», тис.грн	у % до валюти балансу	
ВАТ «Одеський припортовий завод»	19148	0,0079	0	0,00	2418653
ПАТ «Лукойл–нафто-вереробний завод»	2649	0,00105	0	0,00	2509517
ВАТ «Одеський коро-вай»	127	0,00043	0	0,00	293281
ВАТ "Одеське виробниче об'єднання "Холодмаш"	32	0,00133	0	0,00	24003
ВАТ «Одеське виробниче об'єднання «Холодмаш»	32	0,0013	0	0,00	24416
ВАТ «Чорноморполі графмет»	1	0,00008	0	0,00	11883
ВАТ «Верстатонормаль»	0	0	0	0,00	4667

Тому очевидним є те, що в балансі вітчизняні підприємства не мають змоги відображувати свої інтелектуальні здобутки. Це становить велику проблему для підприємств, які самостійно створюють нематеріальні активи, що в свою чергу слугує спричиненню невідповідності реального стану підприємства з обліковими даними, наведеними в звітності.

Література:

1. Податковий Кодекс України //Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>
2. Скороходова Л.В. // Тези доповіді II Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт «Інтелектуальний капітал як об'єкт обліку і аналізу : проблеми методології і практики»// Запоріжжя, квітень, 2011
3. Офіційний сайт Державної установи "Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України"// Режим доступу: <http://smida.gov.ua/>

Застосування кластерного підходу до розвитку енергозбереження в регіонах України

Ефективним інструментом до вирішення комплексної задачі енергозбереження в областях України, як свідчить світовий досвід, є формування кластерів енергозбереження. Ідеологія кластера енергозбереження полягає у виробництві електричної енергії і тепла за допомогою когенераційних установок, які в якості палива використовують поновлювані види енергоносіїв, такі як: біопаливо походженням з рослинного масла, біогаз за рахунок утилізації відходів тваринного і рослинного походження, твердих побутових відходів, дегазаційний шахтний газ метан, синтез газ та інші альтернативні види палива. У рамках кластера об'єднуються вітчизняні виробники когенераційних установок, серед яких ТДВ «Первомайськдизельмаш», постачальники енергетичної сировини для переробки в установці, споживачі електроенергії і тепла. Реалізація даного проекту дозволить знизити енергетичну залежність країни від імпортованих енергоносіїв, знизити шкідливі викиди в атмосферу, використовувати великий спектр альтернативних видів палива, майже в три рази знизити витрати на електроенергію, питома вага яких тільки в теплоенергетиці в середньому становить до 40% тарифу на послуги тепло-, і гарячого водопостачання для населення, знизити втрати при транспортуванні енергоносіїв завдяки розташуванню джерела енергії безпосередньо біля споживача.

Застосування кластерного підходу в сфері енергозбереження забезпечить отримання синергетичного ефекту від державних заходів стимулювання енергозбереження, узгодженість дій органів влади, виробників та споживачів тепла та електроенергії. Кластер енергозбереження на основі когенерації здійснює сприятливий вплив і на екологічну ситуацію в регіоні, що разом із отриманням населенням більш дешевого тепла та електроенергії сприяє підвищенню якості життя населення даної території.

Основними перешкодами для широкого використання різних видів відновлюваних джерел енергії є умовно високі початкові інвестиційні затрати, а також недовіра з боку інвесторів, урядів і користувачів. Формування кластеру енергозбереження здійснюватиме сприятливий вплив на залучення «зелених інвестицій», в тому числі і іноземних, у сферу енергоефективності та відновлюваних джерел енергії. Відкриються нові можливості у залученні міжнародної технічної допомоги та міжнародних грантів, пропозицій міжнародних фінансових організацій, що особливо актуально в умовах обмеженості фінансових ресурсів державного та місцевих бюджетів. Це дасть поштовх для розвитку новітніх технологій в сфері енергозбереження, технологічного трансферу з країн-донорів.

Діяльність в рамках кластеру науково-дослідних установ забезпечить тісну взаємодію між наукою та бізнесом, наукові розробки будуть здійснюватись за принципом «від технологічного запиту», тобто виходячи із конкретних потреб виробництва, а не навпаки, коли наукові дослідження здійснюються окремо від потреб та запитів бізнесу, їх кінцевого споживача, в результаті чого виникає проблема

їх практичного впровадження. Роль вищих навчальних закладів полягає у підготовці спеціалізованих кадрів, а також розповсюдженні знань і нових технологій у сфері енергозбереження.

Функціонування в рамках кластеру спеціалізованої кредитно-фінансової установи забезпечить розробку «м'яких» кредитів з незначним відсотком інтересу, для споживачів, що вживають заходи для збільшення енергоефективності.

Кластерний підхід в сфері енергозбереження має стати пріоритетним напрямком державної регуляторної політики в цій сфері, так як він забезпечує реалізацію стратегічних цілей державних програмних документів в сфері енергозбереження, встановленню діалогу між ключовими гравцями енергоринку регіону, дає змогу отримати синергетичний ефект від державних заходів стимулювання енергозбереження.

к.е.н. Некрасова Л.А., Курочкіна А.Ю.

Управління енергозбереженням на промислових підприємствах

В умовах дефіциту паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР) в Україні, підвищення цін на них та посилення конкуренції найбільш актуальним та ефективним напрямком підвищення ефективності роботи підприємств та економіки в цілому становить енергозбереження. В країні проголошено проведення політики енергозбереження, але далеко не всі механізми та фактори її реалізації знаходять своє відображення в існуючому законодавчо-нормативному забезпеченні, що відповідно позначається на реалізації процесів енергозбереження.

Питання підвищення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів вже тривалий час є предметом дослідження багатьох вчених та державних діячів, зокрема В.Ф. Беседіна, М.В. Гнідого, І.В. Діяка, В.А. Жовтянського, М.П. Ковалка, В.І. Мельника, В.Т. Меркушова, А.В. Праховніка, М. Рапцуна, В. Саприкіна, О.М. Суходолі, А.І. Шевцова та інших [1-4]. Якщо вченими західних країн елементи енергозбереження розглядаються переважно як складова частина проблеми ефективного управління виробництвом в сформованому конкурентному середовищі, то вітчизняні дослідники та вчені ближнього зарубіжжя визнають, що оскільки ринковий механізм остаточно не створено, енергозбереження не може управлятись суто ринковими факторами. Це визначає і певні зміни конкретних тематик праць з проблем енергозбереження в часі.

Окремою проблемою було й залишається безпосереднє визначення норм витрат кожного виду ПЕР на виробництво конкретної продукції, зокрема по окремих технологічних стадіях. На сьогодні на практиці при визначенні норм питомих витрат ПЕР часто виходять не з міркувань їх прогресивності, а просто орієнтуючись на фактично досягнутий рівень цього показника за попередній аналогічний період. При встановленні норм витрат ПЕР на майбутній період керівники енергетичних служб не завжди беруть до уваги ту економію на одиницю продукції, яку технічно можливо досягти за рахунок реалізації певних заходів.

Основою для проведення середньо- та короткострокових заходів подолання втрат ПЕР і їх неефективного використання є вияв відхилень від норм витрат

ресурсів. Облік і аналіз відхилень дозволяє використовувати метод управління по відхиленнях для реалізації резервів енергозбереження.

Закономірність і тенденції використання ПЕР доцільно досліджувати не тільки по відповідній системі показників, але й по тих факторах, які найсуттєвіше визначають рівень енергоспоживання. Якщо в якості результуючого показника взяти енергоємність виробництва, як головний критерій ефективності використання ПЕР, на рівень якого впливає набір певних факторів, то, як показує якісний аналіз, головними факторами є енергоємність основних виробничих фондів і фондоємність продукції по основних фондах та енергоозброєність праці та продуктивність праці.

Так, якщо формулу енергоємності продукції доповнити в чисельнику та знаменнику показником середньорічної вартості основних виробничих фондів, то дана формула дещо трансформується і з неї видно, що енергоємність продукції визначається рівнем енергоємності основних виробничих фондів (V/F) та фондоємністю продукції (F/N). Аналогічно показник енергоємності виробництва можна розкласти на більш вузькі фактори, застосовуючи додатково показник середньоспискової чисельності робітників на підприємстві K . Показники енергоозброєності праці (V/K) та продуктивності праці (K/N) також виступають і як фактори ефективності виробництва, і як фактори ефективності кінцевого споживання енергоресурсів в промисловості.

$$E = \frac{V}{N} = \frac{V}{F} \cdot \frac{F}{N} = \frac{V}{K} \cdot \frac{K}{N} \quad (1)$$

де: E – енергоємність продукції;

V – величина ПЕР, спожитих підприємством;

F – середньорічна величина основних виробничих фондів;

N – обсяг товарної продукції;

K – середньоспискова чисельність робітників на підприємстві.

Аналіз показника енергоємності виробництва та величини факторів, які цей показник визначають, в динаміці зручно робити, використовуючи індекси:

$$I_{ев} = \frac{I_{eo}}{I_{mn}} = \frac{I_{ef}}{I_{фв}} \quad (2)$$

$I_{ев}$ – індекс зміни енергоємності продукції;

I_{eo} – індекс зміни енергоозброєності праці;

I_{ef} – індекс зміни продуктивності праці;

I_{ef} – індекс зміни енергоємності основних виробничих фондів;

$I_{фв}$ – індекс зміни фондівіддачі.

Розглянемо наведені підходи на прикладі ВАТ «Херсонський Комбінат Хлібопродуктів». Надмірна енергоємність виробництва в цій галузі пов'язана перш за все саме з характеристиками основних виробничих фондів і, відповідно, технологічних процесів. На наш погляд, в аналізі факторів енергоємності основних виробничих фондів та фондоємності продукції складно одержати коректні результати через те, що номінальна вартість основних фондів не завжди відповідає реальній.

Розглянемо головні фактори, які прямо чи непрямо визначають зміну продуктивності праці та енергоозброєності, а відповідно й індекс зміни енергоємності продукції:

- автоматизація та механізація виробничих процесів;
- модернізація діючого обладнання;
- досконалення технологічних процесів на діючому обладнанні;
- зміна структури палива та сировини, які використовуються в технологічному процесі;
- зміна конструкційних та технічних характеристик продукції;
- зміна структури виробництва;
- зміна якості продукції.

Статистичне вивчення тенденцій споживання основних видів паливно-енергетичних ресурсів для забезпечення технологічного процесу можливе на основі системи відповідних коефіцієнтів еластичності, виражених у вигляді співвідношення приростів взаємопов'язаних показників, для чого необхідне визначення індексів зміни показників, наведених в табл.1.

Таблиця 1 – Індекси зміни показників

Рік	Індекси				
	Паливо-озброєності	Електро-озброєності	Продуктивності праці	Паливо-ємності	Електро-ємності
Ланцюгові					
1997	1	1	1	1	1
1998	0,994	0,934	0,957	1,038	0,976
1999	0,963	0,926	0,982	0,980	0,943
2000	0,968	1,075	0,957	1,011	1,123
2001	0,784	0,657	0,817	0,959	0,803
2002	0,439	0,900	0,598	0,734	1,504
2003	0,976	0,665	0,797	1,225	0,834
2004	1,258	1,355	1,269	0,992	1,068
2005	1,022	1,497	1,403	0,729	1,067
2006	0,797	0,806	0,804	0,991	1,002
2007	0,854	0,880	0,912	0,846	0,905
2008	0,928	0,895	0,893	0,937	0,816
2009	0,994	1,016	1,020	0,987	1,050
Базові					
1997-2009	0,251	0,477	0,417	0,498	0,922

Було визначено індекси паливоозброєності, електроозброєності та продуктивності праці на досліджуваному підприємстві, зміна яких в динаміці дозволила визначити середньорічний коефіцієнт еластичності між паливоозброєністю та продуктивністю праці, між електроозброєністю та продуктивністю праці.

В цілому базовий індекс паливоємності за 1997-2009 рр. становив майже 0,5. Згідно з цим коефіцієнт еластичності між паливоозброєністю та продуктивністю праці для періоду 1997-2003 рр. становив 1,105, для 2004-2009 рр. - 0,063. Тобто із зміною продуктивності праці на 1% паливоозброєність змінювалась в тому ж

напрямку в період 1997-2003 рр. на 1,105%, за 2004-2009 рр. - на 0,063%. Таке суттєве покращання ситуації після 2003 року відбулось завдяки проведенню ремонтних робіт зерносушилки.

Середньорічний коефіцієнт еластичності між електроозброєністю та продуктивністю праці протягом 1997-2009 рр. дорівнював 0,714. При цьому середньорічні індекси електроозброєності та продуктивності праці за цей період становили відповідно 0,95 та 0,93, а базовий індекс електроємності - 0,92.

Технологія сушки зерна вимагає використання виробничих потужностей на максимальному рівні, адже печі розраховані на певний обсяг, розмір якого є оптимальним з точки зору ефективності використання ресурсів, що споживаються. Тому, на наш погляд, доцільно визначити вплив обсягу виробництва (що еквівалентно ступеню використання виробничих потужностей) на питомий обсяг споживання паливно-енергетичних ресурсів.

Було проаналізовано фактичні витрати електричної енергії та газу залежно від обсягу виробництва на підприємстві за 60 місяців 2005-2009 років. Як виявилось, достатньо тісний кореляційний зв'язок спостерігається тільки між випуском продукції та витратами електроенергії на одиницю продукції (з множинним коефіцієнтом кореляції 0,904), причому зв'язок обернений і описується рівнянням:

$$y = 3847,538 - 18,90628 x, \quad (3)$$

де: x - обсяг виробництва зерна, тис. т.;

y - питомі витрати електроенергії, кВтгод/тис. т.

Аналіз резервів енергозбереження на підприємстві можна поділити на стратегічний та операційний. Стратегічний спрямований на оцінку вихідних позицій підприємства при розробці його ринкової стратегії, оцінці сильних та слабких боків. Стосовно енерго- та ресурсозбереження це передбачає перш за все оцінку перспективності різних напрямків розвитку виробництва і окремих видів продукції по їх конкурентоспроможності та енергомісткості.

Операційний аналіз спрямований на оцінку поточного рівня енергоспоживання, виявлення резервів економії і умов їх реалізації. Для кожного конкретного підприємства в результаті аналізу можуть бути визначені фактори, що суттєво впливають на ефективність використання сировинних та енергетичних ресурсів, порівняння роботи кількох аналогічних підрозділів або підприємств дозволить визначити їх оптимальний рівень.

Незалежно від обраного напрямку, для будь-якого промислового підприємства доцільним та необхідним кроком є розробка комплексної програми енергозбереження ПЕР. Створенню такої програми передують проведення енергетичного обстеження (енергоаудита) і паспортизація на його основі енергетичного господарства підприємства.

В процесі проведення енергоаудиту і паспортизації на підприємстві здійснюється:

1. Виявлення нераціональних режимів роботи енергетичного і технологічного устаткування, що здійснюється на основі обстеження роботи і енергоспоживання підприємства і системного аналізу результатів.

2. Визначення можливого потенціалу енергозбереження на підприємстві по видах енергоносіїв і оцінка необхідної величини інвестицій на енергозберігаючі заходи.

3. Розробка комплексної програми по енергозбереженню, що включає в себе техніко-економічні обґрунтування ефективності застосування конкретних заходів.

4. Упорядкування енергетичного паспорта з відображенням всіх основних відомостей про енергогосподарство підприємства й оцінка ефективності використання ПЕР по об'єктах підприємства.

Література:

1. Ковалко М.П., Денисюк С.П. Особливості формування енергозберігаючої політики в Україні. К. : Держкоменергозбереження України. - 1996. - 72 с.

2. Україна на шляху до енергетичної ефективності: Методологія розробки, основні напрями і механізми реалізації Комплексної державної програми енергозбереження України до 2010 р. / В.Ф. Беседін, М.В. Гнідой, Є.В. Гагурін, О.О. Єрохін, І.М. Карп, та ін. / За ред. М.П. Ковалка. – К : Агентство з раціонального використання енергії та екології, 1997. - 228 с.

3. Тонкаль В.Е., Денисюк С.П., Вихорев Ю.А. Методы и средства разработки и внедрения региональных комплексных научно-технических программ энергосбережения. Ч. 2., К.: Поліграф, дільниця ін-ту проблем енергії НАН України, 1995. -318 с.

4. Енергетична безпека України : Стратегія та механізми забезпечення / А.І. Шевцов, М.Г. Земляний, А.З. Дорошевич та ін. / За ред. А.І. Шевцова. – Дніпропетровськ : Пороги, 2002.

к.э.н. Погорецкая В.Я, Макуи Д.М.

Гостиничный комплекс в системе туристического бизнеса

Возрастающая роль индустрии туризма на современном этапе социально-экономических преобразований предполагает необходимость значительного ускорения её развития в целом по стране и в разрезе регионов. При этом многообразные проблемы инновационного развития индустрии туризма в различных регионах страны имеет свои специфические особенности. Поэтому исследование региональных факторов является важным условием объективной оценки роли, места, конкурентных преимуществ, выявления и прогнозирования тенденций трансформации индустрии туризма.

Не останавливаясь подробно на сущности форм, средств и направлений повышения уровня инновационного ее развития, в данной статье делается акцент на особенности системного и комплексного подхода при моделировании процесса развития туристической сферы экономики в Одесском регионе как наиболее "брендовом".

В основе проявления особенностей лежат различные факторы, количественное и качественное влияние которых необходимо учитывать при принятии решений о направлениях развития региона и комплексного использования всех видов ресурсов.

Использование в исследовании метода факторного моделирования позволит не только прояснить роль факторов, но даст возможность понять и несколько предвидеть углубление развития инновационно-инвестиционных процессов индустрии туризма и определиться в механизме их осуществления.

При этом подчеркивается, что среди задач, от решения которых зависит успех развития региона, его конкурентный потенциал и конкурентные преимущества является не просто улучшение каких-либо факторов - условий, а на первое место поставлена инновационность в переходе к более высокому уровню организации и новой форме управления бизнес-процессам на основе современных информационных технологий. Одной из таких форм является кластеризация.

Достаточно большое количество публикаций и опыт практического применения кластерной формы ведения бизнеса подтверждает их эффективность и целесообразность.

Поэтому, используя идею разработки экономических кластеров, в работе исследуются возможности построения кластерной модели - "Одесса туристическая", отражающей совокупность взаимосвязанных и взаимообусловленных блоков, согласованные условия функционирования которых обеспечат синергетический эффект и положительную динамику коэффициента (индекса) трансформации индустрии туризма Одесского региона.

В основу построения такой модели положен метод факторного моделирования. Для рассматриваемого региона наиболее характерными - специфическими выявлены следующие группы факторов:

- уровень инновационного развития и инвестиционная привлекательность;
- демографические;
- климатические;
- национально-исторические;
- географические;

Практически нет ни одного направления, которые не определяли бы возможности комплексного формирования концептуального "бренда" Одессы - туристической.

Это :

- санаторно-курортное;
- туристско-рекреационное;
- новые типы объектов лечебно-оздоровительного, развлекательного характера, активного познавательного туризма и отдыха;
- объекты спортивного, культурно-образовательного и экономического туризма;
- детские здравницы;
- оздоровительный "зелёный туризм", медицинское направление и др.

Безусловно, каждое из этих направлений представляет сложный объект для управления, отбора факторов внешнего и внутреннего окружения, количественного, качественного измерения их и обеспечения эффективного развития и функционирования.

Поэтому изучение, выявление анализа и классификация (группировка) общих условий характерных для всех, позволил рассматривать и исследовать их как один взаимосвязанный и взаимообусловленный организм.

А концептуальность построения факторной модели туристического кластера заключается в отборе того главного фактора, который коррелирует со всеми группами и определяет архитектуру туристического кластера.

В качестве такого стержня выявился " Гостиничный комплекс", определены направления влияния его на общий бренд туристического кластера региона.

Гостиничный комплекс представляет собой ведущую отрасль сферы обслуживания, для которой характерен высокий уровень конкуренции. Это проявляется в разнообразии и качестве оказываемых услуг в разрезе всех рассмотренных выше направлений, использованием альтернативных методов менеджмента, уровнем его информационной насыщенности, уровнем организации использования компьютерных технологий.

Гостиничный комплекс интегрирует все требования и те звенья, которые формируют всю логистическую цепь бизнес-процессов производства товаров, всех видов услуг, сервис, все необходимые входные и выходные связи и построение единой кластерной базы данных.

Для обеспечения эффективного управления гостиничным комплексом в системе туристического кластера в исследовании принята попытка разработки системы информационного обеспечения, основанной не на компьютеризации традиционно-сложившейся системы всей совокупности бизнес-процессов, а на основе их рационализации.

Так, структура типового гостиничного комплекса исследовалась в составе следующих подразделений, взаимодействие и взаимосвязи которых определили формат информационной составляющей бизнес-процессов управления:

- сектор менеджмента, основное назначение которого управление и координация всех бизнес-процессов финансового, кадрового, инновационно - инвестиционного, контрольного, обеспечение высокого уровня информационного обслуживания, соблюдение нормативно - законодательных стандартов качества в соответствии с категорией комплекса и др.;

- сектор управления номерным фондом практически определяет и обеспечивает те конкурентные преимущества, которые свидетельствуют о качестве всех видов предоставляемых услуг и сервисного обслуживания,

- в первую очередь сегментации посетителей – клиентов -гостей, условий бронирования и размещения, информационные интернет-услуги и др;

- сектор формирования, развития и поддержки бренда соответствующего вида, типа, категории, характера единиц гостиничного комплекса, формирование конкурентной среды в части предоставления новых, оригинальных, конкурентных видов услуг по всем направлениям;

- подразделение бытового обслуживания по предоставлению любых видов индивидуальных дополнительных услуг, в т. ч. обеспечение медицинского обслуживания;

- сектор обеспечения качественного общественного питания (рестораны, бары, кафе, буфеты, службы быстрого питания и др.);

- инженерно-технические службы с использованием высокотехнологичных процессов энергообеспечения, системы связи, телевидения, безопасности и др.;

- прочие службы-представители индустрии развлечения, транспорта, страховых, нотариальных и др.

На основе методологии структурного анализа рассмотренных элементов гостиничного комплекса выявлена сквозная цепочка взаимосвязанных и взаимообусловленных функционально-информационных бизнес-процессов, определены условия обеспечения координации и организации данных с учётом максимально разнообразного спектра запросов, необходимых для оперативного и эффективного управления комплексом.

Разрабатываемая в процессе исследования система информационного обеспечения предусматривает использование дополнительных встроенных функциональных автоматизированных рабочих мест, объединенных локальной сетью с подключением сервера к интернету в условиях имеющихся возможностей функционируемой информационной системы.

Предварительные результаты исследования позволили сделать следующие выводы:

- гостиничный комплекс- важнейший фактор развития индустрии туризма;
- факторное моделирование позволяет определить рациональную архитектуру туристического кластера региона;
- построение факторной модели туристического кластера обеспечивает эффективное управление и трансформацию бизнес-процессов индустрии туризма;
- структурный анализ бизнес-процессов гостиничного комплекса и инструментарий построения базы данных играет чрезвычайно важную и положительную роль в интенсификации взаимодействия между всеми направлениями, определяющим индекс трансформации индустрии туризма региона и экономической системы в целом;
- предполагаемая в исследовании информационная система гостиничного комплекса позволит эффективнее использовать его активы; более оперативно реагировать на условия конкурентной среды в части определения организации оказания новых видов услуг, расширения возможностей формирования конкурентных преимуществ; осуществление мониторинга повышения уровня сервиса и качества работы.

Литература:

1. Захарченко В. И. Кластерная форма территориально-производственной организации / В. И. Захарченко; В. И. Осипов. – Одесса : "Фаворит - Печатный дом", 2010. - 122 с
2. Соколенко С. И. Производственные системы глобализации : сети, Альянсы, Партнерства, кластеры : Укр.контакт. – К. : Логос, 2002. - 645 с
3. Украинские кластеры / интернет - ресурс : www.ucluster.org/universitet/klastery-ukraina/
4. Новые производственные системы -эффективный путь региональной экономики : Мировой и первый отечественный опыт/ Сколенко С. // Нові Виробничі системи і прискорений розвиток регіонів. – К. : "Логос", 2001. - с. 37-51
5. Выбор стратегических приоритетов регионального развития; новые теоретико-методические подходы / Под общ.ред. В. В. Окрепилова. – СПб. : Наука, 2008. - 240 с
6. Калянов Г. Н. Моделирование, анализ, реорганизация и автоматизация бизнес-процессов : [учебное пособие]. - М. : Финансы и статистика, 2006. - 240 с.

Підвищення науково-дослідницького потенціалу вищих навчальних закладів та їх інтеграція до інноваційної системи регіону

Модернізація вищої освіти в сучасних умовах потребує створення такої концепції її розвитку, яка б виходила за межі звичайних уявлень про шляхи розвитку вищої освіти. У рамках колишніх підходів, екстраполюючи колишні способи вирішення проблем, обмежуючись локальними нововведеннями в окремих ланках, неможливо створити дієву концепцію розвитку вищої освіти. Можливий лише один шлях – інноваційний, який отримав останніми роками розвиток у багатьох розвинених країнах світу [1].

Саме здатність ефективно продукувати нові найсучасніші знання і доносити їх до споживачів (студентів та слухачів), формувати нові генерації висококваліфікованих фахівців і адаптувати їх до мінливих вимог ринку визначають конкурентоспроможність національної системи освіти і конкретних вищих навчальних закладів (ВНЗ) [2], де головним завданням є підготовка фахівців, здатних і бажаючих створювати й сприймати зміни й нововведення.

Питання оцінки і посилення потенціалу вищої освіти взагалі і ВНЗ як її основних елементів (у тому інтелектуальної складової потенціалу), державного регулювання потенціалу вищої освіти розглянуті у роботах Геєця В.М., Іванова Ю.В., Кременя В.Г., Оболенської Т.Є., Панкрухіна А.П., Пасінович І.І., Решетілової Т.Б., Семенюк С.Б., Старостиної А.О. та ін.

Курс на інноваційний розвиток неможливий без наявності кваліфікованих кадрів, здатних інноваційно мислити і готових до запровадження інновацій у всі сфери життєдіяльності суспільства. На сучасному етапі – це одне із основних завдань освітньої галузі, та й ефективний розвиток самої освітньої галузі неможливий без запровадження інновацій [3].

Про рівень потенційної частини людського капіталу у ВНЗ свідчить наявність науково-дослідної тематики, що виконується за господарськими угодами, за держзамовленням, виконання досліджень за зарубіжними грантами тощо. Оцінити потенціал людського капіталу ВНЗ також можна показниками цитування наукових праць викладачів та співробітників (особливо таких, що входять до бази SCOPUS), захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора чи кандидата наук, кількістю призових місць студентів на олімпіадах та наукових конкурсах загальнодержавного та міжнародного рівнів, присутністю викладачів та співробітників у різного роду рейтингах, частотою їх залучення для опанування дисертацій, проведення ліцензійних та акредитаційних експертиз тощо. Наявність творчих здібностей персоналу ВНЗ можна оцінити показниками раціоналізаторської й винахідницької активності, які характеризують схильність до генерування нових знань [2].

На сьогодні українські університети значною мірою втратили роль науково-дослідних установ і джерела інноваційних рішень для економіки і суспільства. За

словами нинішнього голови Державного агентства України з питань науки, інновацій та інформації, «у системі вищої освіти наразі працюють близько 50% усіх кандидатів і докторів наук України, але з них лише 12 осіб входять до першої сотні рейтингу цитованості наукових робіт. ВНЗ здатні виконувати не більше 3% замовлень реальної економіки на здійснення наукових досліджень. Тобто науки у вишах сьогодні практично не залишилось».

Тим не менш, на даний момент в Україні існують центри інноваційного розвитку (13 регіональних центрів та 5 їх представництв), метою яких є реалізація державної програми інноваційного розвитку України. Також згідно з постановою Президії НАН України від 08.07.2009 року №220 «Про формування та функціонування інноваційних кластерів в Україні» сформовано центри у Києві, Київській області, Одесі, Львові, Донецьку, Дніпропетровську, Харкові та Запоріжжі. Це міста з добре розвинутою інфраструктурою, що в подальшому дозволить сформувати інноваційний дослідницький комплекс з центром досліджень, центром освіти та експериментальним центром.

Все це свідчить про те, що в країні поступово формується привабливий інноваційний клімат, інфраструктура та передумови для створення нової парадигми освіти.

Науково-дослідницька робота та інноваційна діяльність є важливим показником ролі університету, його здатності до підготовки фахівців міжнародного рівня.

Література:

1. Сиченко В.В. Система та механізми державного управління інноваційним розвитком вищої освіти в Україні // Економічний простір. – 2011. – № 2.
2. Ілляшенко С. М. Інтелектуальний капітал ВНЗ як запорука його інноваційного розвитку: сутність, структура, підходи до оцінки // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 1.
3. Поважный А. Характеристики государственного управления внедрением инноваций в образование / А. Поважный, В. Остапчук // Менеджер. - 2004. - № 2.

Шапранова О.В.

Розвиток ринку туристичних послуг у сучасних умовах

Міжнародний туризм є однією з найбільш перспективних сфер міжнародних економічних відносин. Так, за два останні десятиріччя середньорічні темпи зростання кількості іноземних туристів становили 5,1%, валютних надходжень – 14%. Отже можна сказати, що міжнародний туризм є і джерелом доходів, які з кожним роком мають тенденцію до збільшення.

Міжнародний туризм, дає змогу відносно швидко акумулювати інвестиційні кошти, вирішувати проблеми зайнятості, розвивати малий бізнес, а також сприяти покращенню екологічної ситуації та розвитку туристичних ресурсів. Таким чином, визначення місця туризму в системі міжнародного ринка послуг є надзвичайно актуальним на сьогодні.

Для України, зважаючи на її туристичний потенціал, цілком реальним у достроковому аспекті є здійснення конкурентного прориву, отримання значних валютних надходжень, нарощення доходів бюджету, як наслідок розвитку туристичної галузі, зокрема курортного господарства, а отже усієї національної економіки та фінансової системи. Тому сталий розвиток курортного господарства належить до ключових чинників зростання національної економіки.

Результати досліджень регіонального планування просторового розвитку висвітлені в наукових публікаціях О.Е. Гербер [1], В.В. Гуменюк [2], О. Зелінська [3], О.С. Гринкевич [4], у своїх роботах охарактеризували деякі особливості прикордонного співробітництва в рамках євро регіонів, а також стратегії розвитку туристичного бізнесу в Україні. Але їх дослідження не повністю охопили деякі аспекти сучасного розвитку туристичного бізнесу у світі, тому у даній роботі більш детально представлені аспекти транскордонного співробітництва як форми розвитку держави у сучасних умовах, а також основні напрямки розвитку туризму в Україні.

Мета даної статті – виявити основні напрямки розвитку українського туристичного бізнесу у сучасних умовах, визначити фактори, що не дають стабільно розвиватися туристичному бізнесу на теренах нашої держави, а також запропонувати умови щодо посилення транскордонного співробітництва в сфері туризму та рекреації.

За даними щорічного рейтингу конкурентоспроможності держав в сфері подорожей і туризму (ТТСІ), що складають експерти Всесвітнього економічного форуму в Давосі спільно з Міжнародною асоціацією авіаперевезень (ІАТА), Всесвітньою радою з подорожей і туризму (WTTC) і Всесвітньою туристичною організацією ООН (UNWTO), сучасний стан розвитку туризму в Україні визначається як нестабільний, нестійкий.

Туристичний потенціал нашої держави значною мірою репрезентує перспективи її інтеграції в європейський і світовий простори. Водночас цей процес не може бути ефективним без удосконалення національного курортного господарства у відповідність до конкурентних вимог сучасності.

В Україні в основному функціонують компанії по виїзному туризму (90%). При чому спостерігається різке зменшення виїзних туристичних потоків (зниження в середньому досягло 50%).

Відомо, що найбільше значення для розвитку туризму в певній країні має наявність у неї рекреаційних ресурсів, до числа яких належать:

- наявність морського узбережжя з відносно м'яким кліматом;
- можливість організації гірськолижних курортів;
- існування джерел з мінеральною водою і лікувальними грязями;
- архітектурні й інші пам'ятки.

Отже слід відмітити, що всіма вище названими ресурсами наша країна володіє, залишається лише обрати правильний механізм використання цих ресурсів, що дасть змогу розвиватися ринку туристичних послуг у нашій країні. Тобто необхідність у сучасних ринкових умовах пошуку кращих управлінських рішень щодо просування вітчизняних туристичних послуг на світові ринки та удосконалення їх інформаційної підтримки.

Основними недоліками вітчизняного ринку туристичних послуг є невідповідність сервісу до світових стандартів, відсутність чіткого розподілу повноважень між центральними органами виконавчої влади у сфері стратегічного рекреаційного господарства, недосконала система управлінських рішень, щодо просування туристичних послуг на світові ринки та недостатня досконалість інформаційної підтримки.

Державна служба туризму і курортів приділяє велику увагу розвитку співробітництва з Європейським Союзом (ЄС) з огляду на можливості просування національного туристичного продукту на європейському ринку, залучення до інформаційного простору, передового досвіду організації туристичної діяльності, посилення євроінтеграційних процесів у нашій державі. Адже за своїм туристично-рекреаційним потенціалом Україна має всі можливості стати одним з провідних європейських туристичних центрів.

Членство в ЄС відкриває великі можливості використання організаційно-фінансових механізмів цього органу для підвищення економічної ефективності національної туристичної галузі, а також це якісно вплинуло б на розбудову туристичної галузі України, сприяло б соціально-економічному та культурному розвитку нашої держави.

Транскордонне співробітництво відноситься до числа економічних процесів, які інтенсивно розвиваються під дією міжнародних інтеграційних процесів.

Нині сформувалось порівняно стійке розуміння європейського регіонального планування, як стратегії яка сприяє політичній та економічній незалежності, вирішенню проблем розвитку територій, що стало дуже помітним в країнах Західної Європи.

Так, наприклад, туристичне співробітництво України з країнами ЄС здійснюється в рамках українсько-австрійської, українсько-болгарської, українсько-італійської, українсько-латвійської, українсько-литовської, українсько-німецької, українсько-польської, українсько-словацької, українсько-словенської, українсько-угорської, українсько-чеської Робочих груп по туризму.

Отже, для забезпечення конкурентоспроможності національного туристичного продукту на міжнародному ринку з урахуванням вище представлених євроінтеграційних тенденцій розвитку нашої країни необхідне запровадження новітніх складових електронного маркетингу та застосування відповідних інформаційних технологій у діяльності туристичних агентств. Одним із напрямків розширення спектру послуг є запровадження ділового туризму, а також сільського туризму. Не менш важливим в області ринку туристичних послуг є створення єврорегіонів, як форми транскордонного співробітництва між державами.

Так, зупинимося на діловому туризмі або бізнес-туризмі, який є дуже актуальним на сучасному етапі розвитку нашої країни.

У кризових умовах, що створилися, пріоритет отримують компанії, які надають послуги з організації бізнес-туризму або замість поняття бізнес-туризм часто використовують термін – аббревіатуру MICE (meeting incentives conference exhibitions), що дає більш точне розуміння структури цього виду туризму. Послуги MICE- туризму надаються в комплексі, починаючи від бронювання авіаквитків і закінчуючи проведенням як офіційних так і розважальних заходів, у тому числі з залученням підрядчиків. Тому, вважаю що українським туристичним компаніям необхідно розвиватися саме в цьому напрямі, це пов'язано також з тим, що зараз на ринку кардинально змінюється тематика проведення заходів в рамках ділового туризму. Наприклад, це підготовка до Євро 2012, питання що пов'язані з розвитком банківської системи і т.п. Актуальною темою стає проблема соціальної відповідальності бізнесу, гендерної політики, практично всього що пов'язане з фармацевтикою і медициною. Природно, що крупні компанії працюють, які в цих галузях, ініціюватимуть проведення ділових зустрічей і конференцій. Поки вітчизняний ринок рятується міжнародними корпораціями, які мають власні представництва в Україні.

Отже, можна запропонувати наступні напрямки розвитку українського туристичного бізнесу у найближчі часи:

1. Створити спільні транскордонні туристичні ринки з найближчими країнами-сусідами, а саме створити спільний транскордонний центр розвитку туризму з національними представництвами як в нашій країні, так і в країнах, що вступили в дане транскордонне співробітництво, що дозволить сформувати спільний конкурентоспроможний туристичний продукт.

2. Розробити спільні транскордонні екскурсійні та туристичні маршрути, які б об'єднували ідентичні об'єкти (церкви, монастирі, замки та палаци, культурні пам'ятки тощо), карти та довідники, розповсюджувати їх через туристичні фірми, поштові відділення, книжкові магазини, Інтернет.

3. Створити максимально спрощену систему доступу сільського населення до діяльності у туристичній сфері, надання йому відповідних преференцій, у тому числі, й податкових, а також прийняття проекту Закону України «Про сільський зелений туризм» №4299 від 23.10.2003 року [5].

4. Враховуючи досвід окремих областей у створенні організацій, спілок та фондів розвитку і підтримки сільського зеленого туризму, необхідно ініціювати створення в інших областях подібних організацій та об'єднати їх у всеукраїнську мережу, а згодом, за підтримки цієї ініціативи державами-сусідами, у транскордонну структуру.

6. В популярних місцях сільського зеленого туризму з метою розвитку традиційного продукту та ремесел якомога частіше проводити народні ярмарки, де влаштовувалися б майстер-класи з виготовлення товарів народного промислу.

7. Створити туристичні фірми, що будуть окремо спеціалізуватися в області ділового туризму.

Таким чином у статті були розглянуті основні напрямки розвитку українського туристичного бізнесу у найближчі роки. Проаналізувавши сучасний стан туристичного ринку, було запропоновано створення єврорегіонів у вигляді транскордонного співробітництва з іншими країнами, розвиток у напрямку зеленого туризму та ділового туризму, це призведе до значного потоку туристів, що в свою чергу підвищать доходи країни.

Література:

1. Гарбер О.Е. Місце міжнародного туризму в системі світового ринку послуг // Економіка та держава – 2009. - №12. – С. 54- 56.
2. Гуменюк В.В. Фінансові умови сталого розвитку курортного господарства України // Фінанси України – 2009. - № 4. – С. 75-81.
3. Зелінська О. Планування прикордонних територій як один з напрямів європейського транскордонного співробітництва // Економіст – 2010. - №2. – С. 47-51.
4. Гринькевич О.С., Біль М.М. Удосконалення оцінки конкурентоспроможності туристичного продукту регіону // Регіональна економіка – 2009. - № 4. – С. 40-46.
5. Проект Закону України «Про сільський та сільський зелений туризм» № 4299 від 23.10.2003 р.

к.е.н. Яценко М.С., Херсонська О.Б.

Інновації в освіті – основа забезпечення модернізаційного розвитку вищих навчальних закладів

В умовах державотворення в Україні, яка стала на шлях демократизації, відкритості та гуманістичних орієнтацій, поряд з питаннями про суспільний устрій, ключовими стають проблеми пошуку національної ідеї, ціннісних орієнтирів, виховного ідеалу, нових тенденцій в освіті.

Модернізація освітньої галузі має бути спрямована на розвиток національної системи освіти, що має відповідати викликам часу і потребам особистості, здатної реалізувати себе в суспільстві, що постійно змінюється. Такі цілі освіти зумовлюють пріоритетність досліджень в галузі педагогічної інноватики, яка в 90-х роках ХХ століття виокремилась у потужний напрям наукового супроводу модернізації освіти на всіх рівнях [1].

Як зазначає Удод О.А., інновацію варто розглядати як реалізоване нововведення в освіті – у змісті, методах, прийомах і формах навчальної діяльності та виховання особистості (методиках, технологіях), у змісті та формах організації управління освітньою системою, а також в організаційній структурі закладів освіти, у засобах навчання і виховання та у підходах до соціальних послуг в освіті, що суттєво підвищує якість, ефективність та результативність навчально-виховного процесу [1].

Внаслідок стрімкого розвитку інформаційної економіки, визначальним фактором багатства країни стають знання, а освіта і наука, відповідно, – пріоритетними чинниками розвитку соціально-економічного, духовного та

політичного життя будь-якої країни. Тому сьогодні в різних країнах Європи проводяться різні за змістом реформи національних систем освіти. Особливого значення набуває проблема інновацій у сфері знань.

Одним з найвпливовіших факторів трансформаційних змін в сфері освіти є приєднання української вищої школи до Болонського процесу, що також зумовило необхідність забезпечення якісно нового рівня освіти, перш за все, за рахунок застосування саме інноваційних методів. В даний час в освітній галузі ведеться активна робота щодо забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців не нижче рівня європейських стандартів, адаптації навчальних планів, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес та інше.

Більшість українських вищих навчальних закладів створювалися у різні історичні періоди, коли, у відповідності до стандартів свого часу, розвивалися власні наукові школи, навчальні та наукові традиції. Проте методики викладання, кількість інформації, технічні засоби навчання, часто є застарілими і не відповідають новітнім, а тим більше перспективним вимогам сучасного розвитку освіти і суспільства [2]. Саме потужний науковий потенціал та значний досвід, накопичений в сфері вітчизняної освіти і науки, має стати основою, базисом для впровадження інновацій та забезпечити подальший динамічний розвиток українських вищих навчальних закладів.

Крім того, відомо, що сучасний стан українських вищих характеризується погіршенням вікової структури наукових кадрів, майже критичним станом матеріально-технічної бази, що обумовлено низкою протиріч між:

- формуванням якісно нової моделі суспільства з новою філософією життя, потребою держави в фахівцях з високим рівнем культури, творчості, адаптивності до соціально-економічних змін і недостатнім рівнем усвідомлення функцій інновацій в освіті;

- необхідністю впровадження нових знань та використання сучасних інфокомунікаційних технологій, застосування інноваційних освітніх технологій й низьким рівнем професійної підготовки викладачів, а також недостатніми економічними можливостями впровадження інновацій;

- широким поширенням інновацій у всіх галузях господарства та недостатньою розробленістю організаційного механізму їх поширення в освітній сфері [3, 4].

На нашу думку, частковому вирішенню зазначених проблем може сприяти впровадження практики стратегічного розвитку вищих навчальних закладів на базі сучасних інфокомунікаційних технологій, активне застосування різних видів освітніх інновацій (інноваційних методик, технологій, педагогічних прийомів, технічних засобів тощо), особисто-орієнтована освіта, впровадження механізмів формування та розвитку інноваційно-активної особистості як науково-педагогічних працівників, так і студентів вищої школи.

Література:

1. Удод Олександр Андрійович, директор Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, доктор історичних наук, професор. : [Електронний ресурс]. — Режи доступу : <http://www.innovosvita.com.ua/>

2. Закружецька І.О. Організаційне забезпечення інноваційного розвитку регіону // Економіка та підприємництво. – 2005. – № 6. – С. 100–104.
3. Амоша О., Землянкін А., Моїсеєв Г. Підґрунтя інноваційного розвитку. Проблеми і перспективи взаємодії академічної науки й освіти // Вісник Національної академії наук України, 2006. – № 10. – С. 3–16.
4. Євтушевський В., Шаповалова О. Становлення і розвиток інновацій у вищій школі // Вища освіта України, 2006. – № 2. – С. 62 – 66.